

LÄNSSTYRELSEN
Värmlands län
Planeringsavdelningen
Byrådirektör
L Furuholm

BESLUT

1988-05-27

11.1211-994-81

BESTÄMMELSER och SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET KUMMELÖN i Kristinehamns kommun, Värmlands län

Reviderade reservatsbestämmelser och fastställd skötselplan enligt länsstyrelsens beslut den 27 maj 1988

Förordnande om naturreservat för del av fastigheten Skråkvik 2:1 i Kristinehamns kommun, Värmlands län

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Kummelön
Beslutsdatum	1970-01-23
Beslutsdatum skötselplan	1972-07-07
Kommun	Kristinehamn
Socken	Ölme
Fastighet	Skråkvik 2:1 (del av)
Lägesbeskrivning	Ca 10 km V om Kristinehamn, ca 4 km S om Ölme kyrka Topografiska kartbladet 10 D SV Ekonomiska kartbladet 10 D 5j
Area	30 ha därav landarea 16 ha
Markägare	Per, Berit, Krister och Gunnar Frisk
Naturvårdsförvaltare	Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län

Beskrivning av området

Kummelön är en halvö i södra delen av Ölmeviken som är en stor, grund vik av Vänern. Berggrunden, som består av den mörka bergarten hyperit samt gnejs, ger området en lätt kuperad karaktär. Området hade för 150 år sedan ekskog men är idag en hagmark med ett glest trädbestånd av äldre och yngre ekar och lindar och några täta lövdungar. Markvegetationen är av ängskaraktär och innehåller en lång rad sällsynta arter t ex blodnäva, nässelsnärja, nattviol och slån. Fågellivet är rikt, framförallt pga god tillgång på bohål i lövträden.

Området sköts genom årligt bete med får. Vissa referensområden har lämnats helt orörda från röjningar och bete. Dessa visar områdets utveckling utan betesdriften.

Omfattande röjningar genomfördes på 1960-talet och i samband med reservatsbildningen 1970 varvid områdets nuvarande utseende skapades.

Inventeringar för att dokumentera växt- och djurliv har genomförts.

Området kan nås via bilväg från E 18 vid Ölme kyrka.

Parkeringsplats, toalett, sittgrupp, raststuga och stigar finns inom reservatet.

Ärendets beredning

Naturreservatet Kummelön bildades 1970 på grund av områdets märkliga karaktär och betydelse för allmänhetens friluftsliv. Orsaken var främst att hindra avverkning av de mäktiga ekarna och fritidshusbebyggelse.

Vid tiden för reservatsbildningen genomfördes genomgripande röjningsåtgärder i den av sly igenväxta hagmarken. Kort därefter inköptes de tre inom reservatet belägna fritidshusen, av vilka två senare revs. Det tredje inreddes som rast- och informationslokal för allmänheten.

En inventering av områdets natur genomfördes 1969. Denna har senare reviderats vid ett par tillfällen och har legat till grund för revideringen av skötselplanen.

Vid reservatsbildningen träffade länsstyrelsen uppgörelse om intrångsansättning med berörda sakägare.

Områdets betydelse och behov av skydd och vård samt anordningar för friluftslivet

Området är botaniskt intressant på grund av biotoper för sällsynta växtarter. Området är zoologiskt intressant på grund av biotoper för fåglar, insekter och andra djur. Området är kulturhistoriskt intressant dels genom själva hagmarken, dels genom förekomst av forngravar. Området är naturskönt och har stor betydelse som rekreationsområde för allmänheten.

Området är i sin helhet gammal kulturmark (betesmark) och bör i huvudsak skötas så för att bibehålla sitt stora värde. Av pedagogiska skäl är det dock motiverat att lämna ett par mindre områden för fri utveckling som referensområde.

Komplettering av befintliga besöksanordningar krävs för att styra besöksströmmen.

Länsstyrelsens beslut

Det beskrivna området, som avgränsas med innerkanten av en punkt-streckad linje på bifogad karta (bilaga 1), har av skäl som ovan nämnts särskilt skyddats som naturreservat genom beslut den 23 januari 1970. Skötselplan (1971-03-29) för området fastställdes genom beslut den 7 juli 1972.

Länsstyrelsen reviderar härmed dessa beslut med stöd av 8-10 §§ och 12 § naturvårdslagen enligt följande.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara och vidmakthålla områdets levande kulturlandskap i form av en glest trädbevuxen hagmark. Vidare skall så långt det är möjligt förutsättningarna för ett rikt växt- och djurliv bevaras. Ändamålet är också att främja allmänhetens möjligheter att uppleva områdets natur.

Ändamålet skall tryggas genom att

- merparten av området betas
- trädskiktets utveckling noga följs så att lämplig föryngring säkerställs
- två referensområden lämnas orörda
- vattenområdena till vissa delar hålls fria från vass och säv
- friluftsanordningar i form av stigar, raststuga, toalett m m finns tillgängliga och välskötta.

För området skall gälla de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen, vilka anges nedan.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet inom reservatet
Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika, dränera, utfylla eller utföra annan markbearbetning än vad som hänför sig till områdets skötsel
2. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med reservatets skötsel
3. uppföra byggnad, bygga till eller ändra befintlig byggnad
4. uppföra stängsel som hindrar allmänhetens tillträde

5. använda kemiska bekämpningsmedel
6. tillföra konstgödsel
7. avverka, röja eller på annat sätt göra ingrepp i vegetationen annat än vad som anges i fastställd skötselplan
8. hävda marken på annat sätt än vad som anges i fastställd skötselplan
9. avlossa skott.
10. dra fram mark- eller luftledning
11. anlägga väg
12. dämna upp, invalla eller muddra
13. Röja vass och säv.

Föreskrifterna nedan gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning därigenom inte avsevärt försvåras.

Föreskrifterna skall inte utgöra hinder mot normal reservatsskötsel.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tala visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken (t ex jaktarrendator) skall tåla att de åtgärder vidtages, som framgår av följande skötselplan, nämligen

1. Utmärkning av och upplysning om reservatet.
2. Utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens utnyttjande av området, nämligen parkeringsplats, toaletter, raststuga, stockbord, brygga och markerade strövstigar inklusive stängselgenomgångar.
3. Skötsel av betesmarken innefattande betesdrift, röjning, gallring, avverkning, uppsättande och underhåll av stängsel och borttagning av tuvor och rator vid behov.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning t ex genom att elda eller slå ur flisor på hållar
2. sätta upp tavla, plakat, affisch, inskrift eller annan därmed jämförlig anordning
3. störa djurlivet exempelvis genom att på nära håll fotografera fågelbon, lya eller motsvarande och att samla insekter
4. skada vegetationen, t ex genom att plocka blommor och gräva upp växter
5. tälta
6. på störande sätt utnyttja radio, grammfon, bandspelare och dylikt
7. framföra motordrivet fordon annat än på därför avsedd väg (se beslutskarta, bilaga 1)
8. parkera annat än på därför iordningställd plats
9. medföra ej kopplad hund eller annat lösgående husdjur
10. göra upp öppen eld
11. utföra vetenskapliga undersökningar utan tillstånd av länsstyrelsen.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen

1. Skötselplan. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om värden genom att fastställa följande skötselplan. Inom ramen för denna kan länsstyrelsen fortlöpande meddela anvisningar för förvaltningen.
2. Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt svensk standard (SIS 03 1522).
3. Naturvårdsförvaltare. Naturreservatet skall ur naturssynpunkt förvaltas av skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län. Vid förvaltningen skall samråd fortlöpande äga rum med länsstyrelsen och markägare.

SKÖTSELPLAN FÖR KUMMELÖNS NATURRESERVAT

Skötselplanen omfattar dels denna text, dels bifogade skötselplanekartor (bilaga 2 och 3). Skötselplanen upprättades under 1986.

Syftet med naturvårdsförvaltningen

1. Bevara och vårda hagmarkslandskapet så att dess kulturhistoriska och biologiska värden bevaras.
2. Bevara referensområdena orörda.
3. Genom iordningställande av god information och tydliga strövstigar göra allmänhetens besök så intressant och givande som möjligt.

Dispositions- och skötselplan för mark och vatten

Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Den allmänna målsättningen för naturreservatets skötsel skall vara att i enlighet med skötselplanen hävda betesmarken och hagmarken samt bevara lövskogen så att områdets variation i fråga om djur och växter bevaras. Detta sker genom noggrant anpassade betestider samt förbud mot avverkning av lövskogen.

Principer för disposition av mark och vatten samt åtgärder av allmän karaktär

Referensområden

Inom dessa delområden (7a, 7b, 8) skall inga andra åtgärder än stigunderhåll utföras. Vegetationen skall lämnas att helt fritt utvecklas. Undantag görs för tomtområdet vid raststugan där buskröjning utförs vid behov.

Hävd av betesmarken m m

Bete med valfritt djurslag skall bedrivas inom delområdena 1 - 6. Delområde 4 kan alternativt hävdas genom slätter. Betet får inte vara av sådan intensitet att mark- och vegetationsskador uppstår.

Eventuell slätter inom delområde 4 får ske med hjälp av traktor och skärande redskap under förutsättning att inga markskador uppstår. Hö skall snarast möjligt efter torkning bortföras.

Stängsel för fallindelning och vegetationsskydd får normalt bestå av modern fårstängseltyp. Stängsel mot körvägen och P-platserna är och skall vara av gammaldags gårdsgårdstyp.

Utveckling och underhåll av hagmarkskaraktären inom delområde 1, 2, 3, 5, 6 och 8 skall ske genom successiv justering av träd- och buskskiktet efter beslut av länsstyrelsen och i samråd med markägaren. Avverkning utförs av reservatsförvaltaren.

Nedfallna grenar och stammar tas normalt bort från betesmarken och läggs på berghällar, vid större stenar eller inom delområde 7. Några enstaka större stammar kan dock lämnas kvar vid eventuell stormfällning.

Vattenområdet (delomr 9) kan efter prövning av länsstyrelsen röjas från vass och annan vattenvegetation. Vid prövningen skall kontakt tas med berörda intressenter t ex ornitologer och fiskevårdare. Biologiska hänsyn skall härvid komma före landskapsestetiska. Eventuella vassröjningar utförs av reservatsförvaltaren.

Jakt, viltvård och fiske

Området ingår i ett större jaktvårdsområde. Av hänsyn till de många besökarna till reservatet är dock avlossande av skott förbjudet.

Särskilda viltvårdsåtgärder skall inte vidtagas inom reservatet.

Fisket berörs inte av reservatsbildningen.

Disposition och skötsel av byggnader

Endast ett hus finns kvar (delomr 8) inom reservatsområdet. Det ägs av staten genom naturvårdsfonden och skall ständigt hållas öppet som raststuga och informationslokal för allmänheten. Reservatsförvaltaren har ansvaret för underhåll och tillsyn av huset med tillhörande uthus och toalett.

Detaljbeskrivning och detaljåtgärder

Området har delats in i mindre skötselområden. Beskrivning, mål och åtgärder har angetts för respektive skötselområde.

Underhåll av de sociala anordningarna prioriteras högt liksom att betet bedrivs på ett tillfredsställande sätt.

Skötselområde 1

Beskrivning: Hagmark med lövträd. Områden nyligen rensat från tysktall.

Mål: Hagmark med ett glest bestånd av lövträd (ek, rönn, björk, lind, enstaka tallar).

Åtgärder: engångs-: Avverkning av träd efter stämpling av naturvårdsförvaltaren.

Underhåll: Bete med valfritt djurslag. Ta bort uppkommande stubbskott från tidigare buskröjning vid behov.

Skötselområde 2

Beskrivning: Hagmark med tätt bestånd av tämligen unga ekar. Även björk, sälg, rönn. Buskskiktet väl utvecklat. Enstaka äldre stora ekar. Marken sluttar kraftigt mot V i den västra kanten. Flera berghällar av hyperit. Skyddsvärda växter bl a nässelsnärja och slån. Området delvis fuktigt med kärrvegetation.

Mål: Hagmark med ett glest lövbestånd av främst ek med tätningar av lövbuskar.

Åtgärder: engångs-: Successiv avverkning av ek så att en mer öppen hagmark bildas. Urvalet av kvarstående träd ska ske så att en viss föryngring av trädbeståndet erhålls. (Avståndet mellan kvarstående träd bör vara så stort att trädkronorna inte vidrör varandra). En del buskage speciellt i kanterna lämnas orörda.

Underhåll: Bete med valfritt djurslag. Betetrycket skall avpassas så att markskador inte uppstår och att sly inte börjar växa.

Skötselområde 3

Beskrivning: Entréområde. Grusad plan parkeringsyta med enstaka träd samt hagmark. Handikappanpassad toalett, sopkärl, stockbord och informationstavla finns.

Mål: Entréområde med parkeringsplats.

Åtgärder: engångs-: -

Underhåll: Fortlöpande tillsyn och underhåll av parkeringsyta och anordningar. De ekar som står på och vid parkeringsytan skall stå kvar.

Skötselområde 4

Beskrivning: Öppen plan betesmark med en trädbevuxen ändmoränrygg.

Mål: Betesmark.

Åtgärder: engångs-: -

Underhåll: Bete med valfritt djurslag eller slätter. Buskröjning vid behov.

Skötselområde 5

Beskrivning: Fuktigt område med något tätare lövskog (klibbal, björk, ek). Det stora grävda vattenhållet håller på att växa igen genom torvbildning.

Mål: Tät lövskog.

Åtgärder: engångs:-

Underhåll: Bete med valfritt djurslag.

Skötselområde 6

Beskrivning: Hagmark med ett tämligen glest trädbestånd av främst ek och lind. Ställvis är trädsiktet ungt och tätare. Marken är något kuperad beroende på uppstickande hyperithällar. Vid stranden finns en tät bård av al, sälg m m. Örtfloran är rik, särskilt våraspekten.

Mål: Hagmark med ett glest trädsikt av främst ek och lind samt några buskage.

Åtgärder: engångs:- Försiktigt borttagande av en del yngre ekar så att hagmarkskaraktären förstärks. (Åtgärden genomförd 1986)

Underhåll: Bete med valfritt djurslag. Betesintensiteten bestäms årligen i samråd med förvaltaren.

Större bestånd av älggräs och andra arter som djuren ratar tas bort genom slätter.

Buskage släpps upp där det är lämpligt. T ex i älggräsbeståndet utmed gränsen till område 4, vid vattensamlingen mitt i området och utmed stranden i N. Instängsling av buskage skall inte ske.

Skötselområde 7 a och b

Beskrivning: Lövbestånd som lämnats helt orörda från tiden för reservatsbildningen. Områdena visar hur hagmarken växer igen utan bete.

Mål: Referensområden.

Åtgärder:-

Underhåll: Stigarna underhålles.

Skötselområde 8

Beskrivning: Igenväxande hagmark med sjökontakt. Längst i N berg i dagen (hyperit). Intressant flora. Tidigare låg här tre sommarstugor. Två av dessa har rivits. Den tredje används som rast- och informationslokal och står alltid öppen för allmänheten. Brygga med sittgrupp, sopkärl och informationstavla. Toalett och vedbod finns vid raststugan.

Mål: Replipunkt för allmänheten.

Åtgärder: engångs:- Frihuggning av solitära, stora ekar. Gallring så att sjökontakt etableras från stugan.

Underhåll: Buskröjning i direkt anslutning till raststugan, utsiktberget och bryggan.

Skötselområde 9

Beskrivning: Vatten- och vassområden i Ölmeviken. Området har delvis röjts från vass och säv dels för att förbättra vattenomsättningen till fågel- och fisklivets fromma, dels av estetiska skäl. Området är mycket grunt och har lerbotten. Vattenvegetationen vid stranden är mycket skyddsvärd med bl a pilblad, flytsvalting och vattenaloe.

Mål: Område där de skyddsvärda vattenväxterna och -djuren särskilt gynnas genom att vass, säv och klarvattenytor får bilda en mosaik.

Åtgärder: engångs-: -

Underhåll: Bryggan tas upp och ses över varje höst.

Återkommande vassröjningar vid behov och i samråd med ornitologisk, fiskevårds- och botanisk expertis.

Anordningar för rekreation och friluftsliv

Tillgänglighet - friluftsanordningar

Beskrivning:

Brygga finns inom delområde 8 i reservatets nordände. Bryggan är av flyttankstyp och tas upp varje vinter.

Stigar skall finnas i enlighet med kartbilaga 3. Markering enligt svensk standard skall ske där behov finns. Spångning skall ske på några fuktigare partier. Stängselgenomgångar skall finnas där stigen passerar fårnät eller gårdsgård.

Toaletter av typ torrdass finns vid P-platsen (handikappanpassad) och vid raststugan.

P-platser. Befintlig P-plats utvidgades 1983 och 1986.

Raststugan hålls öppen året om. Skylt som visar att allmänheten har tillträde skall finnas på främre dörren. Förvaltaren sköter städning och vedhållning.

Bänkar och bord finns utplacerade.

Mål: Anordningarna för friluftslivet skall i första hand underlätta och kanalisera allmänhetens besök i reservatet.

Riktlinjer: Parkeringsplatser skall finnas i tillräckligt antal.. Den befintliga P-platsen har på senare år byggts ut maximalt. Ev ytterligare parkeringsplatser får byggas utanför reservatet. Markerade strövstigar skall finnas i enlighet med skötselplanekarta 2 (bilaga 3).

Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt svensk standard (SIS 031522). Naturvårdsförvaltaren ansvarar för detta.

Information

Karta, reservatsföreskrifter m m skall finnas anslagna på två informationstavlor: Vid parkeringsplatsen och vid bryggan. Ytterligare information om t ex växt- och djurliv i och utanför reservatet (Ölmeviken) samt fakta om gamla tiders användning av området skall finnas anslaget inne i raststugan.

Tillsynsman skall i möjligaste mån bistå allmänheten med information.

Folder med information om Kummelön finns. Foldern skall av förvaltaren hållas tillgänglig vid informationstavlorna och i raststugan.

Renhållning

Sopor och latrin skall omhändertas genom avtal mellan reservatsförvaltningen och Kristinehamns kommun.

Motorfordonstrafik

Motorfordonstrafik är endast tillåten på den i kartbilaga 1 markerade körvägen. Undantag görs för transporter i samband med reservatsskötseln.

Den befintliga parkeringsplatsen har nyligen utvidgats. Handikapptoilet och sopkärl finns vid parkeringsplatsen.

Tillsyn

Naturvårdsförvaltaren skall utföra tillsyn av reservatet. Regelbunden tillsyn är önskvärd under tiden 1 maj - 30 augusti, speciellt under högsäsongen 1 juni - 31 juli.

Särskild tillsynsman skall utses för reservatet. För tillsynen skall förvaltaren upprätta instruktion som fastställs av länsstyrelsen.

Tillsynen skall omfatta följande moment:

- kontroll av att reservatets föreskrifter efterlevs
- kontroll av anordningars skick
- dokumentation och rapportering av det som hänt i reservatet
- åtgärdande av brister.

I övrigt skall tillsynsmannen ansvara för att åtgärder enligt skötselplanen blir utförda.

Dokumentation

Studier av växt- och djurliv har gjorts 1971 och 1975.

Dokumentation av växt- och djurliv bör göras regelbundet t ex vart femte år av kvalificerad personal.

Dokumentationen skall ligga till grund för framtida revidering av skötselplanen. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att dokumentationen utförs. Samverkan sker med länsstyrelsen beträffande inventeringsmetodik och arkiveringssystem.

Naturvårdsförvaltaren dokumenterar också arbetet inom reservatet genom att ange

- skötselområde
- utförd åtgärd
- år och månad
- kostnad
- finansiering
- intäkter
- åtgärdens effekt
- annat av intresse inom reservatet.

Bilagd blankett (bilaga 6) skall användas.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller för överskådlig framtid vad gäller i planen angivna mål och riktlinjer för hävden. De åtgärder som anges i planen inom ramen för givna riktlinjer skall däremot ses över vart 10:e år eller i övrigt när berörda parter anser det påkallat. Översynen gäller i första hand

- åtgärder i anslutning till raststugan och vid bryggan

- åtgärder inom betesmarken
- åtgärder för att ta emot besökare.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Ekonomisk utredning

Länsstyrelsen har i samråd med naturvårdsförvaltaren gjort en ekonomisk utredning daterad den 20 november 1986, avseende kostnader för naturvårdsförvaltningen. Utredningen biläggs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av markägaren: Markägaren svarar för kostnader i samband med normal betesdrift.

Bekostas av staten: Uppförande och underhåll av anordningar för friluftslivet, gallring i trädbeståndet, borttagande av rator, framställning och utplacering av informationsskyltar, folderproduktion, utmärkning av reservatets gräns, tillsyn samt upprättande av skötselplan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljö- och energidepartementet, se bilaga (formulär 6).

Vid den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket länsråd Beckman beslutat och byrådirektör Furuholm varit föredragande, har även deltagit naturvårdsdirektör Wirén och länsantikvarie Hillgren samt företrädare för juridiska enheten, planenheten och lantmäterienheten

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselkarta 1: indelning i skötselområden
3. Skötselkarta 2: friluftsanordningar
4. Tidigare markanvändning
5. Ekonomisk utredning
6. Dokumentationsblankett
7. Hur man överklagar
8. Registeruppgifter

Kopia till

SNV

Statens planverk

FBM

Kristinehamns kommun, kommunstyrelsen

Kristinehamns kommun, byggnadsnämnden

Lantbruksnämnden

Skogsvårdsstyrelsen

Vägförvaltningen

Lantmäterienheten

Planenheten

Naturvårdsregistret

Akten

Reservatspärmen

Per Frisk, Skräkvik, Ölme, 681 00 Kristinehamn rek+mb

Gunnar Frisk, ”

Krister Frisk, ”

Berit Frisk, Prästgatan 39 A, 681 00 Kristinehamn rek+mb